

Skaldebref til dem, som söka et odödligt namn /

Silverstolpe, Axel Gabriel,

1700-1829

National Library
of Sweden

SKALDEBREF

TIL DEM,
SOM SÖKA ET ODÖDLIGT NAMN.

FÖRFATTADT AF
HERR AXEL GABRIEL SILFVERSTOLPE
HENNES MAJ: T ENKE-DROTTNINGENS HOF-JUNKARE
OCH HAND-SECRETERARE SAMT CANTZLIST
VID RIDDARHUSET.

Skrift, som vunnit Stora Priset i Academien 1792.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOHAN A. CARLBOHM.

SKALDEBREE

TIL DEM

SOM SØKA ET ÖDDILIGT NAMN

FÖR TÄRT

HERRN AXEL GABRIEL SÖLVERSTOLPE

Oh! grant an honest fame, or grant me none.

POPE.

STOCKHOLM

Tryckt hos Johan A. Grotz

Hvad är väl det Begär i Människornas bröst
At öfverlefva Sig, at öfverlefva Tiden?
Hvad värde har et lof af Efterverldens röst?
För Stoftet utan lif hvad bätar pyramiden?
Den Vård jag sjelf ej ser, det Namn jag icke hör,
De obekanta Ord som på min urna skrifvas,
Af Storhet eller Dygd det Minne som ej dör —
Hvad äro de för mig, om jag ej mer skall lifvas?
O hvad, Odödlighet, hvad älskar jag i dig?
Är du en villsam bild som spökar för mit sinne?
Ell åger det en grund det hopp som anar mig
At jag ej hel skall dö från känsla och från minne?

Så, hvilande ibland från sina lagrars skörd,
Så kunde CÆSAR sjelf, så kunde POPE fråga.
För Åran, njutande, de borde hysa låga:
O hvem kan vara kall för Verldens vittnesbörd?
Men detta Sena Namn som sväfvar öfver griften,
Det rökverk som en gång af seclerne blir tändt,
Då intet lefver mer än Tankan och Bedriften,
Hvi detta smickrat dem, de sjelfve icke kända.

Ach! at du gagnat har och at du härjat Jordan;
 Begår til Evigt Namn! det se vi, men ej mer:
 Som, när magnetens pol sig drager emot Norden,
 Man endast verkningen, men icke kraften ser.

Vålan, sin Åtrås Grund må hjertat ån förvara:
 Hvad en tid ej förstått, en annan skall förklara;
 Må hemligheten svept inom sin flöja bli —
 Och sökom Nyttan blott och Skönheten dâri.

Vet, du som lefva vill i Människornas minnen,
 Vet, at med lifvets skånk, med daningen af sinnen,
 Gaf Skaparn Människan som hennes största skatt
 Förstånd at göra Rätt — at göra Godt, et hjerta,
 Och då til Dygdens lön han Lof och Sällhet satt,
 Han fäst vid Brottets spår Förbannelse och Smärta.
 Han sade ej: „Var Stor, at du beundras må“:
 Han sade: „Dygdig var, och du skall kärlek få“.
 Han bød ej ALBAS arm föröda PHILIPS Lånder
 Och Brabants rika fält förvandla til en graf;
 Han ej PIZARRO sändt til Nya Verldens stränder;
 Han svärd och blofs ej satt i Christna Prästers händer;
 Han

Han ej åt NERO rätt och ej åt CHRISTIERN gaf
 Med bila och med ok at Friheten förtrycka;
 Han gaf dem eld, och drift, och tilfällen, och lycka;
 Men *bifall* — åt AURELS och TITI bruk dåraf:
 Er, Ädle dödlige, än Folken offer båra,
 Och sjutton seclers natt förmörkar ej Er åra.

Ö du, som Himlen skänkt en hög och eldig själ,
 Låt all defs verkning bli til dina likars väl,
 Och var, då du kan få et Namn i Fosterbygden,
 Ej kall för Storheten, men varmare för Dygden.
 Jag vet, den höjd är brant och slipprige de spår,
 Där Dygden stråfvande til Årans Tempel går;
 Jag vet, hon vänta bör båd mödor och bekymmer;
 At ofta lugn och ro från hennes fristad rymmer;
 At ofta, då hon död och faror trotsat har,
 Til lön för sit befvår hon allmän otack bar;
 At Afund i defs spår har fina ormar viftat,
 Har åt Socrater stråckt en dryck, den hon förgiftat,
 Har svårtat Gracchers nit för Frihetens försvar,
 Och hådelfer och hat mot Scipioner stiftat —

Men ach! på detta klot om ingen Orätt fans,
 Och vore Sant och Godt ej vådligt at försvara,
 Hvad fans på Jorden väl för lätt at dygdig vara?
 Och funnes Dygden ock, hvad spridde hon för glans?
 Hvad? Därföre at Brott på Dygder segrar vinna,
 Hvad! skulle dessas kraft i hjertat dölja sig?
 Skall deras rädda sken blott flämta och försvinna,
 För Verlden utan gagn, och ärelöst för dig?
 Är Dygden någon ting, förutan Verksamheten?
 Skall du dess ofall blott, ej dess belöning se?
 Och skall du håldre feg dit Slågte öfverge,
 Än veta du förtjent en tår af Månskligheten?

Vist — jag bekänner det — vist lyckas Lasten väl,
 Jag medger, det är hårdt at hennes segrar tåla,
 Men skall jag tro, at du, som fäst en lysten fjäl
 Vid hoppet om det sken som kan din graf bestråla,
 Dess segrar skåda skall med Afvunds harmse qual,
 Af hennes framgång tjuft, dess frestelser förfara,
 Och tveka någon gång uti det låtta val,
 At stor med Lycka bli — at stor af Dygder vara?

O vet, Odödlighet är tvefalt uti slag,
 En som *belöna* skall, och en som skall *förbanna*.
 Med skenet utaf dygd din Samtids syn betag,
 Med Undrans högtids-ståt mot Sanning dig bemanna,
 I flere Verldars rymd lät dina storverk ses,
 Triumpher rada up och ärestoder res,
 Ja, nåra, om du kan, til Gudars likhet nalkas —
 Den tjusning som du våckt, skall sent, men skall dock svalkas.
 At få en vördad frågd hvad har ej CROMWELL gjort!
 Hvem skall hans Medel dock för hans Förtjenster glömma?
 Af ALEXANDERS Namn, få majeståtligt stort,
 Hvem skulle drifsta sig i våra dar berömma?
 Från sjelfva CÆSAR skilj hvad man beundrat har,
 Af verkligt ålskansvärdt, hvad är det som står kvar? —
 O lår, O lår en gång at sky för somlig Lager:
 Vet, Storhet utan Dygd — den frestar — men bedrager:
 En framtid yppa skall hvad fordom bortgömt var:
 Det molnet glesna skall som hindrat Sannings dager:
 Den larf skall falla af, på den et Lof beror —
 Och då — olycklig den, som döms at vara Stor!

O hvi skall jag dock se af håfderne besannadt
 At Jorden, någon gång, Den bår uti sin famn,
 Som, yrande af luft til et odödligt Namn,
 Förr, än at intet få, vill mot-ta et förbannadt!
 Olycklige, hvarthän? hvart rafa dina fjät?
 Hvi skall du få ditt bröst mot Månskligheten våpna?
 Och, sen du Månskor bragt at gråta eller håpna,
 Tror du at vördad bli? O tänk ej, tänk ej det.
 Med ingen slags förtjenst du sen kan kärlek vinna;
 Den din förändring ser, mins ock dit fordna skick,
 Och det du först har gjordt skall Verlden långt besinna.
 Hitkastad, som du är, för några ögnablick,
 Hur vet du om dit lif til mera Storhet räcker?
 Hvem vet, kanske i dag den torfvan rämna skall,
 Som, blomstrad kring din fot, ännu din graf betäcker:
 Hvad har du vunnit då at skjuta up dit kall?
 Et Samvete af qual, et Minne som förskräcker:
 Säll, om, då Dödens hugg dit sköra tinglas bråcker,
 Dit namn i samma stund flöt bort med Lethes svall!

Gå då, förr'n mål du valt, min årelystne Like!
 Gå, genomlöp de fålt Historien lagt i dag,
 Betrakta händelser, exempel skräd och tag,
 Och mönstra Skuggorna uti de Dödas Rike.
 Så skapa i ditt bröst en Efterverld för dig —
 Och, se'n du vägt des Dom, på Rygtets bana stig.
 Där til ditt höga mål se tvänne vågar bära;
 En år *Bedrifternas*, den andra *Snillet*s år;
 Men, fast du hopen ser af intet sig förfåra,
Du, hejda dig, och välj ditt fått att vandra där:
 Ty bågge leda dig til Vanheder och Åra.

Har du af Skalders Gud den ljufva tjusning fått,
 Som, gjuten i en Dikt, vill ljuda från din Lyra,
 Sjung huru Hjeltar dó, hur Kungar vårdigt styra,
 Sjung om Pyladers forg, om Kårleks-Gudens skott,
 Sjung alt hvad Menskan rör — men, dygdig i din yra,
 Stöt aldrig Sederna och smickra aldrig Brott.
 Odödlige HORATS! bland dessa sköna Sånger,
 Dem du med Romersk kraft och Grekiskt vålljud qvad,
 Bland dessa mästerverk hur många tusen gånger
 Har Dygden önskat sig at sakna några blad!

E

Du,

Du, som, ifrån den stund dig Skalders Fader väckte,
 Med foten följt hans spår, med hjesfan himlen räckte,
 Hvad, MARO, gjorde dig så döf för Sannings bud,
 At kalla Envåld godt, och AUGUSTUS Gud?
 Och du, som halp ditt Land at HENRIC offer föra
 Och MELPOMENES röst at Dygden ålskad göra,
 Hvi gick du, store Man, at vända, qvick och yr,
 Mot Religion och Dygd den episka Satyr? —
 O! låten Snilletts rätt ej hjertats gå för nåra,
 Förförde Skalder! — O! för hvarje sådant fel,
 Ehuru tjuifande med tonen af Ert spel,
 Alt hvad en Efterverld skall Edra Namn beskåra,
 Är (om det fågas kan) en djupt föraktad Åra.

Så skall ock straffas den med Demostheners röst
 Fått styrka och behag at Menigheter röra,
 Om han med smyckad Lögn förgiftar deras bröst,
 Med Orätvifans lof ohelgar deras öra.
 At mot PHILIPPERS våld utmana Frihets glaf,
 Ge AMERINER skydd, mot CATILINOR ljunga,
 Framkalla en DESCARTES, en SULLY ur sin graf,
 Til dessa åndamål gafs Talaren en tunga.

Med

Med Snille har man nog för at beryktad bli,
 Men det är Snilletts bruk som afgör Ryktets värde,
 Och hvarje vitter konst et flygtigt Lof begärde
 Om den ej Nyttan böd at stå det Sköna bi.
 Vifst tjuvar Météor'n, som flammor och försvinner;
 Men Solen vördnad ger — han gagnar då han brinner.

Dock skall man Konstens Son förlåta någon gång
 Om själf af Bildningens och Kånslans kraft bedragen,
 Han yrar i sitt Tal, sin Tafla och sin Sång
 Och klär en skyvärd Bild i drågten af Behagen.
 Men dig, O Philosoph, för detta kånslans rus
 Skall Efterverldens Dom en lika nåd ej unna;
 Du icke Snille fått at lysa — men ge Ljus:
 Din enda Åra är at Sanningen förkunna.
 Ån skåda minsta kråk, ån Rymdens kroppar mät,
 Sök til hvad åndamål all varelse är buren,
 Med BONNET följ hvar länk af kådjan i Naturen,
 Och uptäck Verldens vål och Skaparns majestät.
 Ån forska Menniskan och af dens krafter sluta
 Hvad Sällhet hon förmår, hvad Rätt hon borde, njuta;
 Vis hur och hvarföre hon blind och ofäll är;
 Men stadna icke, feg, o stadna icke dår!

Såg icke: „Ussling, gråt, men tig och drag din tunga,
 „Lär dig at misstro Ljus, lär dig i bojor sjunga“:
 Har hon ej lärt det nog af Seclerne förut? —
Hjelp henne — I des's får, gå, tröstens olja gjut,
 Och Sanningarnas brand mot våld och fördom slunga.
 Så LOCKE, HELVETIUS, och ROUSSEAU Rykte fått,
 Så RAYNAL vördad är och FRANKLIN dyrkad vorden,
 Och få, när du en gång har ned i grafven gått,
 Din hamn skall resa sig och ån regera Jorden.

Hur fall den tid skall bli — o må jag hoppas den! —
 Då Philosophens Ljus blir grund för Statsmans Lära,
 Lär Lagstiftarn at se i hvarje Folk en Vän,
 Och sänker Lagerns Lof inför Olivens Åra.

Til des's, mitt Slägtes ris, och någon gång des's stöd,
 Gå, Hjelte! öfva ut ditt mod at dö och mörda;
 Försvara djerft ditt Land — men endast Det — i nöd,
 Och, ådelt fasande för Likars qval och död,
 Tag Segren som et tvång och Lagren som en börda.
 Om du et hjerta har, kanske ändå din blick
 Skall falla ångerfull uppå den stund tillbaka,
 Då i Villarers spår du först til fältet gick,
 I Sjålen utan hämd, at hämdens nöje smaka,

At

At Ståder bränna up kanske för några Ord,
 Och spilla menskors Lif för några torfvor jord.
 Ty krigens största skäl är Segra och Föröda,
 Ej framja menskors Rätt, ej lindra deras nöd:
 Och uppå dessa Fält, dem slagnas kroppar góda,
 Där skulle samma Folk långt håldre fått sitt bröd,
 Liknöjde under hvem, belätne i sin möda.

Ach förr — i nödens stund — til laglig Frihets värn
 O Hjelte! lyft din arm och våpna den med järn.
 Än gå för Folkets Rätt med STURARNE mot döden,
 Än uppå WASARS ban förtjena högre óden.
 Om modet flockna vill hos Folket för sitt Vål,
 Uti des stela bröst gjut in din varma Sjal;
 Säg, „Himlen Válden gjort, men ej befalt Nationer
 „Fördraga kádjans tyngd och bilans barbari:
 „För Hundra manna Råd och inför Kungars throner
 „Medborgare, dig bój — men aldrig om ej fri“.
 Så fåg — Och med den dygd blott fins hos fria Sjalár,
 Upoffrande dig sjelf, gör alt för Folkets skull:
 Gå, Juda Hjelte lik, drag pelarne omkull,
 Och krossa i ditt fall förtryckare och trälar.

Och du, åt hvilkens hand en Spira gifven är
 Til teken af den pligt, at hägna Männkligheten,
 Vårdera vål, Regent, den fördel Spiran bår
 At både dela ut och få Odödligheten.
 Du innehar et rum, där du, af alla sedd,
 Ser minst, men verkar mäkt, och aldrig utan följder;
 Där det beror af dig, och hur du vill bli ledd,
 At Sanningen blir hörd, at Sanningen blir höljder;
 Där du i ständig fart til Ryktets Tempel går,
 Men dömes sist af dem, som Stort från Nyttigt skilja;
 Och där du gagnar ej, och ingen Åra får,
 Förutan andras Ljus och egen redlig Vilja.
 Förtrödt uti din Vård jag ser et talrikt Folk:
 Emellan det och dig betänk hvad dimmor famla!
 O närmast kring din thron de Dygdige församla,
 Och tillåt hvar och en bli Sanningarnas tolk:
 De skola fågas dig om du dem ger ditt öra,
 Och du blir dygdig sjelf ju mer du får dem höra.
 Et ädelt ändamål i all din Statskonst åg:
 Gör, egennyttig, alt som gagnar Fosterbygden;
 Med Sedolärans vigt din minsta gärning våg:
 Det är ej Politik, som strider emot Dygden.

Af Födsel eller Val du Thronen innehar —
 Betänk, hvad vore du förutan denna Lycka?
 En enskilt Menniska, som Statens tyngder bar,
 Berättigad til hågn och magtlös at förtrycka.
 Du, Medborgsman som jag, fast du har Thronen nått,
 Ej större menisklig Rätt, men högre Pligter fått:
 Fly, som din Sjåls förgift, den smicker-födda Lära
 At Menskors Lif och Gods utaf din vink beror:
 Hvar Lag är Lag för dig, hvar dödlig år din Bror:
 Gör Rätt, det år din Pligt — gör Godt, det år din ära.
 Märk Oförstånd och Last med en offentlig blygd,
 Förtjensten, hvar den fins, til hedersstället kalla,
 Och räkna intet Stånd för ådelt, utan Dygd:
 Du år af alla Stånd — Du år Regent för alla.
 Upmuntra odlingen af Slögder och af Jord,
 Af hvarje Vetenskap, hvar Konst, som nytta föder.
 Olivens planta när: hon år för Sålhet gjord:
 Det lyckligaste krig dock dina Länder öder.
 Tro ej i något fall, hvad länge trots förvåndt,
 At Statens Vårdighet år annat ån deså Nyttå;
 Lår Folket känna den: det Ljus som andra tåndt
 Blygs ej at vissligen til dina Lånder flytta.

Se

Se hvilka Fördomar från flera Tidehvarf,
 Til Folkens osållhet, med Throner gått i arf:
 Var starkare än de, och visare än Tiden.
 I Europa re'n den midnatt år förliden,
 Som quåfde födelsen af Mensklighetens Ljus;
 Okände för hvaran vid brytningen af dagen
 Re'n Folken, famlande på Despotismens grus,
 Med våld begåra hågn af Sanningen och Lagen.
 Besinna, O Regent, hvad blod det kostat har
 Mot illa använd magt at Friheten försvara;
 Skänk Folken all den Rätt Naturen åt dem bar,
 Och njut förnöjelsen at deras Skyddsgud vara.
 Då du en sådan grund til deras Välfård lagt,
 Skall du, med TITI Dyd och AUGUSTI magt,
 Hvar afton somna trygg, hvar morgon älskad vakna,
 Och då du famlad är til dina Fåders graf,
 Skall Menskligheten, stum, i tårar fånkt, dig sakna,
 Ditt Rykte, flytande på Evighetens haf,
 Hvar gång ditt Namn blir nämndt, än gläda dina bygder,
 Och vårman af din Sjal ge lif åt nya Dygder.

I Svenske Medborgsmän, som lyfsnen til min röst,
 En röst som aldrig höjts, at den ej Dygden yrkat,
 O måtte den få kraft, at skilja i Ert bröst
 Et Erostratiskt namn ifrån et kärt och dyrkadt!
 Den jord, Medborgare, där först du satt din fot,
 Det var ditt Fosterland, hvars sköt dig tog emot:
 För alt, som gagnar det, dig Åran tjusning gifve,
 För det din första suck, för det den sista blifve!
 Må afvundslöst för dig med Ryktet flyga kring
 De Namn, som ingen sorg förtjent af Fosterbygden!
 Beundran mot en Tår betyder ingen ting,
 Ej Mausoléers prakt emot en suck af Dygden.
 Då, om i Lifvet än du misskåns och försmåds,
 Dock högt ditt hufvud bår och af ditt Samvet glåds:
 At dö uti det hopp at en gång Folket gråter,
 Det år ju ej at dö — det år at lefva åter.
 Som Tornets spira, höjd i Horizontens fall,
 Ju mer på afstånd sedd, des mer tycks Himlen nalkas,
 Likfå ditt Rykte och des högre åras skall,
 Ju mera Tiden flyr och Afvunden får svalkas.

Herr SILFVERSTOLPE, som redan innehade Hedersrummet, framkallades och undfeck Priset af Cantzleren, som tillika yttrade:

Min Herre.

Tvenne gånger har Min Herre eröfrat Våltalighetens pris, icke under hennes tilvåxt, utan under hennes lysande tidehvarf. Skaldekonsten åger i dag den hedren at flåta sin lager i hennes krants; mot förmodan i anseende til den rådande fördomen, at et och samma Snille icke kan lyckas i tvenne, få åtskildes skriffått, som prose och poësie. Min Herre har vederlagt fördomen. Styrkan i tankarne, nit för sanningen, kärlek för fosterlandet, rådande så väl i Edert sednare arbete som i de förra, hafva bevisat dem vara af samma hand, af en Mästare i hvad skriffått han utväljer. De mäkt hedrande egenskaper för Skaldekonsten, med hvilka Min Herre henne förenat, hafva gjort Er förtjent af stora priset och ödet har tilskyndat mig den förnöjelsen at på Academiens vägnar få öfverlemna det åt en Vän.

Cantzleren förkunnade att då den enda Skrift, som i Väl-
taligheten inkommit, icke kunnat belönas, hade Academien
med Nådigt tillstånd för 1793 års täflan utfatt samma ämne
eller *Åreminne öfver Riks Marsken Grefve JACOB PONTUSSON
DE LA GARDIE*. I Skaldekonsten upgaf Academien til täflings-
ämne: *Sång öfver Segren vid Svensksund den 9 Julii 1790*, med
frihet för de täflande at välja Skaldeflag och Verslag.

Til ämne för den Skådepenning Academiens årligen bör
 få öfver någon namkunnig Svensk Man, var nu utfedt Riks-
 Rådet och FältMarskalken Friherre SIMON GRUNDEL HELM-
 FELT. Skådepenningen föreställer å ena sidan: HELMFELTS
 Bröståbild med omkrefne namn och titel, å den andra: Krigs-
 äran, förestäld på Romerskt sätt såsom en qvinna i kort drägt,
 hållande i ena handen en liten afbild af Segren (Victoriola) och i
 den andra Svenska baueret. Öfverskrift: *Operum Victoria finis.*
Hans bedrifter ändades med seger. Nedanskrift: *Coram Rege pug-*
nans occubuit ad Landscronam MDCLXXVII. Föll stridande un-
der sin Konungs ögon vid Landscrona 1677. Sedan Skådepenning-
 en blifvit i underdånighet öfverlämnad til Konungen, utdelt
 til närvarande Ambassadeur, främmande Ministrar och Utlänning-
 ar, til Academiens egna Ledamöter och lämnad til Kongl. Vit-
 terhetsAcademiens President at kringdelas til samma Academies
 Ledamöter, uplästes följande LefvernesBeskrifning, författad af
 Herr CARL GUSTAF NORDIN.